

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 717

van **ROBRECHT BOTHUYNE**

datum: 28 april 2021

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Wetenschapsbarometer 2020 - Conclusies

De Vlaamse Regering besteedt binnen het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid veel aandacht aan de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie. Deze aandacht wordt in de huidige legislatuur vorm gegeven in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020.

De doelstellingen van dit beleidsplan zijn: 1) stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en de doorstroming naar STEM-functies in de werkomgeving (STEM: Science, Technology, Engineering and Mathematics); 2) het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie en in het bijzonder voor STEM-disciplines; 3) het versterken van de (internationale) uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen. De realisatie van de tweede doelstelling wordt gezien als een belangrijk fundament voor de uitwerking van het wetenschaps- en innovatiebeleid in het algemeen en het wetenschappelijk onderzoek dat op basis daarvan wordt gestimuleerd in het bijzonder.

Om zicht te krijgen op de maatschappelijke daadkracht heeft de Vlaamse Regering in 2018 beslist om een zgn. Wetenschapsbarometer op te stellen en een eerste meting uit te voeren. In 2019 werd een tweede meting uitgevoerd. In 2020 werd een derde meting uitgevoerd.

Daarbij kwamen twaalf conclusies naar voren.

- 1 Vertrouwen van de Vlaming in de wetenschap is licht gestegen na de coronacrisis.
- 2 Het geloof in wat wetenschappers zeggen, groeide tijdens de coronacrisis.
- 3 Grote interesse van de Vlaming voor wetenschap.
- 4 Belang van de wetenschap wordt algemeen erkend.
- 5 Vertrouwen in de wetenschap in het algemeen is groot, maar vertrouwen in de wetenschapper minder.
- 6 Steun voor open onderzoeksagenda.
- 7 Bezorgdheid bij publieke opinie over technologische vernieuwing.
- 8 Perceptie dat wetenschappers niet voldoende communiceren.
- 9 Grote steun voor overheidsinvesteringen, ook al leveren ze niet onmiddellijk resultaten op.
- 10 Vlaming wil mee kunnen beslissen over onderzoeksagenda.
- 11 Tv blijft voornaamste communicatiekanaal.
- 12 STEM: blijvende inspanningen leveren om STEM onder de aandacht te brengen.

1. Op welke manier kan de minister - op korte en lange termijn - tegemoet komen aan conclusies 5 - 7 - 8 - 10 - 12?
2. Via welke incentives kan en zal de minister het draagvlak voor STEM-initiatieven verhogen?
3. Is daarover overleg met de minister van Onderwijs? Zo ja, hoe verlopen die overlegmomenten? Welke zaken zullen worden gerealiseerd daaromtrent?
4. Wetenschap en technologie zijn belangrijk, doch men omarmt STEM niet en weet niet waar men terecht kan voor verdieping in de materie.

Welke stappen zal de minister ondernemen om daaraan tegemoet te komen zodat STEM meer interesse los kan weken?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

ANTWOORD

op vraag nr. 717 van 28 april 2021

van **ROBRECHT BOTHUYNE**

1. Om het algemene vertrouwen in de wetenschap te blijven bestendigen en het vertrouwen in de wetenschapper te verhogen (conclusie 5), blijf ik beroep doen op de (structurele) partners van het wetenschapscommunicatiebeleid: F.T.I vzw/Technopolis, de Expertisecellen wetenschapscommunicatie binnen de associaties van Vlaamse universiteiten en hogescholen, de zes Vlaamse Volkssterrenwachten, RVO-society vzw met Brightlab en met het Vlaamse kenniscentrum voor Citizen Science, Scivil, EOS Wetenschap vzw en SciMingo vzw. Zij organiseren een brede en gevarieerde waaier van wetenschapspopulariserende initiatieven, die burgers bij het wetenschapsgebeuren betrekken en waarbij wetenschappers direct met het grote publiek in dialoog treden. Ik denk o.m. aan wetenschapscafés, podcasts, wetenschapsshow's, wetenschapsfestivals en initiatieven zoals de Dag van de Wetenschap.

Om de bezorgdheid bij de publieke opinie over technologische vernieuwing (conclusie 7) tegemoet te treden, wil ik een recent waardevol initiatief onder de aandacht brengen. Het Kenniscentrum Data & Maatschappij en Scivil lanceerden onlangs het project 'amai!' dat het brede publiek wil betrekken bij artificiële intelligentie. Op het platform amai.vlaanderen (amai.vlaanderen/) kan iedereen zijn vragen en ideeën indienen binnen vier thema's: klimaat & milieu, gezondheid, mobiliteit en werk. Samen met experts en organisaties binnen de vier thema's, worden de ideeën verder uitgewerkt tot volwaardige oplossingen. Via een open call worden uiteindelijk vier ideeën tot werkelijkheid gebracht.

Om de perceptie dat wetenschappers niet voldoende communiceren (conclusie 8) tegen te gaan, wil ik meer aandacht besteden aan het verder ontwikkelen van expertise rond wetenschapsjournalistiek. Zo kunnen media nog meer aandacht besteden aan wetenschappen, onderzoekers en aan elk type van onderzoek, dit in samenwerking met de kennisinstellingen. Verschillende mediastrategieën kunnen ingezet worden om het maatschappelijk debat te faciliteren: zowel de klassieke audiovisuele media (radio en televisie), de gedrukte media (dagbladen en tijdschriften) als online (sociale) media (podcasts, blogs, vlogs, influencers, Mooc's, participatieplatformen enz.). Relevante wetenschapsinformatie moet op gedifferentieerde niveaus bij het brede publiek gebracht worden: van laagdrempelig tot meer gespecialiseerd.

Zo is er de vzw Universiteit van Vlaanderen die de expertise van topwetenschappers kosteloos openbaar ter beschikking stelt van Vlaanderen om zo het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie te verhogen. Elke week verschijnen er video's en podcasts gratis online op YouTube en VRT NU waarbij een wetenschapper in 15 minuten een interessante vraag op een eenvoudige en toegankelijke wijze beantwoordt. Dit gebeurt in samenwerking met de vijf Vlaamse universiteiten, de Jonge Academie en mediapartners Knack, Radio1 en VRT. Universiteit van Vlaanderen werd op korte tijd een succes. Intussen staan er meer dan 300 video's en podcasts online die al meer dan 5 miljoen keer bekeken en beluisterd werden.

In dit kader wordt ook Eos Wetenschap vzw sinds 2019 als onafhankelijke vzw structureel ingeschakeld in het wetenschapscommunicatiebeleid d.m.v. een meerjarige convenant. De mogelijkheden en de aanpak van EOS op het vlak van

wetenschapsjournalistiek vormden een ontbrekende schakel in het wetenschapscommunicatiebeleid. Eos Wetenschap toont hoe wetenschap werkt en ingrijpt in onze dagelijkse activiteiten en het wil de burger nauwer betrekken bij wetenschap in Vlaanderen, op een actieve manier via het citizen science-platform 'Iedereen Wetenschapper'. Eos Wetenschap wil ook in het bijzonder jongeren en kansengroepen in contact brengen met de verwezenlijkingen van wetenschap en technologie en zo de instroom in STEM-richtingen mee positief beïnvloeden. Dit kan door in samenwerking met partners online formats voor specifieke doelgroepen te ontwikkelen. Nog bijkomende initiatieven van Eos Wetenschap die de wetenschapscommunicatie versterken zijn een factchecker die het evidence based denken verspreidt, video's en podcasts, sociale media-initiatieven om jongeren aan te spreken en het delen van communicatie-expertise met de relevante actoren in het veld van de wetenschapscommunicatie. Eos Wetenschap wil zo uitgroeien tot hét platform voor wetenschapsjournalistiek in Vlaanderen en hierbij zijn eigen merknaam en belangen overstijgen.

In 2020 kende ik ook een subsidie toe aan het fonds Pascal Decroos (Journalismfund.eu) voor de organisatie en toekenning van werkbeurzen voor wetenschapsjournalistiek.

Indien de Vlaming wil mee kunnen beslissen over onderzoeksagenda (conclusie 10), lijkt het mij zinvol dat burgers in specifieke gevallen op een directe manier input leveren voor het wetenschaps- en innovatiebeleid. Deze rol kan bv. voorbehouden worden voor vertegenwoordigers van het maatschappelijke middenveld die rond specifieke, relevante thema's werken, (ervarings)deskundigen of burgers met een nauwe betrokkenheid bij een specifiek onderwerp.

In dit kader lopen er momenteel in Vlaanderen, dankzij twee gerichte oproepen, 20 citizen science projecten waaraan duizenden burgers actief participeren en waarover nog veel meer burgers geïnformeerd worden, zowel via sociale media als via klassieke media. Recent werd ook het nieuwe citizen science project [CurieuzeNeuzen in de Tuin](#) gelanceerd, een mooi voorbeeld van co-creatie. Net als zijn bekende voorganger CurieuzeNeuzen, betreft dat project niet alleen burgers bij wetenschap maar toont de massale interesse ook het belang dat burgers hechten aan de specifieke maatschappelijke problemen die de projecten onderzoeken, respectievelijk luchtvervuiling en droogte.

Tevens blijf ik mij met volle kracht inspannen om STEM verder onder de aandacht van het grote publiek te brengen (conclusie 12). Dit komt verder aan bod in de volgende vragen.

Tot slot kan ik u meedelen dat we momenteel volop het nieuwe Beleidsplan Wetenschapscommunicatie voor de periode 2021-2030 aan het voorbereiden zijn, de opvolger van het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020, waarin we enerzijds de continuïteit van het beleid zullen verzekeren, maar ook nieuwe accenten zullen leggen en dit door het maatschappelijk debat over wetenschappelijke uitdagingen en evoluties te faciliteren en te stimuleren.

2. Uit de resultaten van de Wetenschapsbarometer blijkt dat het gevoerde beleid zijn vruchten afwerpt en dat we dus op de ingeslagen weg verder zullen gaan en blijven inzetten op waardevolle initiatieven zoals de STEM-academies, de regionale STEM-partnerschappen, de Olympiades voor Wiskunde, Natuurwetenschappen en de Vlaamse STEM Olympiade (technology approved).

De Vlaamse overheid zette het programma een 'STEM-academie in iedere gemeente' op om STEM-activiteiten in de vrije tijd zichtbaar te maken, te ondersteunen en een groot bereik te realiseren. Om de maatschappelijke meerwaarde van STEM en de STEM-competenties sterker te benadrukken zal dit programma voortaan inzetten op een quadruple helix-benadering. Vanuit de samenwerking tussen bedrijven,

kennisinstellingen, overheid en burger worden vrijetijdsactiviteiten ontwikkeld waarbij deelnemers ondergedompeld worden in maatschappelijke, maar ook in economische en innovatievraagstukken, zodat de deelnemers de brede meerwaarde van STEM en STEM-vaardigheden ervaren. Waarbij vervolgens een grotere belangstelling wordt opgewekt voor de brede waaier aan innovatieve STEM-opleidingen.

De doelgroep van deze STEM-academies kan uitgebreid worden naar de volwassenen, de jongerendoelgroep blijft wel prioritair. Om de jongeren actief te betrekken wordt er aansluiting gezocht met jongerenadviesraden zoals bijvoorbeeld de Vlaamse Scholierenkoepel en met Europese programma's die hierop focussen.

3. Naast bilateraal overleg tussen mij en mijn collega van Onderwijs, zijn er nog andere overlegorganen die op regelmatige tijdstippen bijeenkomen. Zo is er een beleidsdomeinoverschrijdende stuurgroep met vertegenwoordigers van onze beide kabinetten en administraties en een interdepartementale ambtelijke werkgroep, samengesteld uit ambtenaren van VLAIO en de departementen EWI, Werk en Sociale Economie en Onderwijs. Binnen deze groepen wordt momenteel de nieuwe STEM-agenda 2020-2030 voorbereid, het vervolg op het STEM-Actieplan 2012-2020.
4. In 2019 hebben STEM-academies 162 gemeenten kunnen bereiken met minstens 1 reeks STEM-activiteiten. Dit was toen al een record, maar in 2020 deden we nog beter: dankzij de gemeenschappelijke inspanning van STEM-partnerschappen en -academies, hebben kinderen en jongeren in maar liefst 221 gemeenten kunnen deelnemen aan minstens één buitenschoolse STEM-activiteit. In totaal bereikten de diverse STEM-academies ongeveer 12.500 kinderen en jongeren.

De STEM-academies zijn ook al sterk regionaal verspreid. In 2020 telden we 41 STEM-academies in Antwerpen, 24 in Limburg, 56 in Oost-Vlaanderen, 36 in Vlaams-Brabant en 64 in West-Vlaanderen.

VLAIO zal dit jaar via de subsidie-oproep 2021 een verhoogd steunbudget van € 500.000 toekennen aan erkende STEM-academies. De subsidies worden toegekend per gemeente die een STEM-academie bereikt met een STEM-traject of bij het ontwikkelen van een digitaal concept.

Verder (of parallel hiermee) zetten we via ons wetenschapscommunicatiebeleid sterk in op de creatie van een breed draagvlak voor Wetenschap en Technologie. De subsidiëring van het and& festival, citizen science projecten, expertisecellen wetenschapscommunicatie en tal van andere initiatieven passen in deze aanpak.